

PROFESSIONAL COMPETENCE OF TEACHER.

Ruziboyeva Zarnigor Alisher qizi

Kokand State Pedagogical Institute, the theory of education and upbringing Master of preschool education
2nd stage

Scientific adviser: docent tvchdpi **M. Umaraliyeva**

Annotation: This article is about the professional competence of the educator, as well as brief suggestions and recommendations for future educators.

Keywords: Management, family education, educational activities, mental activity.

TARBIYACHINING KASBIY KOMPOTENTLIGI.

**Ro'ziboyeva Zarnigor Alisher qizi Qo'qon davlat pedagogika instituti, ta'lim va tarbiya nazaryasi
maktabgacha ta'lim 2- bosqich magistranti**

Ilmiy rahbar: dotsent tvchdpi M. Umaraliyeva

Annatatsiya: Mazkur maqola, tarbiyachining kasbiy kompetentligi haqida bo'lib bundan tashqari bo'lajak tarbiychalarga ham qisqacha taklif va tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Boshqarish san'ati, oila tarbiyasi, ta'lim-tarbiya faoliyati, aqliy faoliyat.

Kirish: Tarbiyachi bolalarni o'qitish emas o'qishga boshqarib turishi tarbiyalash emas tarbiya jarayoniga rahbarlik qilish uchun yaratilgan. Bu vazifani u qanchalik chuqur anglab etsa u o'z bolalariga shunchalik erkinlik tashabbuskorlik, mustaqil fikrlash uchun sharoit yaratib bergan bo'ladi. Tarbiyachilik qobiliyatini haqiqatdan ham yuqori darajada egallagan tarbiyachi ta'lim –tarbiya jarayonini go'yo chetdan kuzatib turgandek ko'rinadi aslida esa u bu jarayonni boshqarib beradi. Buyuk grek faylasufi Suqrot o'sha davrlardayoq mutaxassis tarbiyachilarni “fikir akusherlari” deb nomlagan edi. Tayyor haqiqatni e'lon qilish emas balki bolalar ongida yangi fikr tug'ilishini ta'minlash zarur. So'nggi nashrdan chiqqan pedagogik lo'g'at va boshqa manbalarda “menejment” atamasi uchramoqda, bu so'z ingliz tilidan olingan bo'lib jarayonni boshqarish san'ati ma'nosini anglatadi. Rivojlangan xoridiy davlatlarda tarbiyachi bajarayotgan barcha ishlarni o'zini esa munejer deb atashmoqda. Bular esa tarbiyachi mehnati mazmunini o'zgartirmaydi. Tarbiyaning haqiqatda bajaradigan ishlarini tarbiyachi mehnatining o'ziga xos xususiyatlarini anglash uchun olimlar tomonidan o'nglab modellar ishlab chiqilgan va amaliyotga tadbiiq etilgan. Olib borilgan tadqiqotlarning ko'rsatishicha tarbiyachi ta'lim jarayonini qanchalik chuqur oqilona bilimli boshqarsa shunchalik xato kam va shunchalik katta natijalarga erishish mumkin.

Asosiy qism: Ta'lim –tarbiya jarayonini boshqarishdagi pedagogning birinchi vazifasi –maqsadni belgilanganlikdir. Maqsad esa pedagogik faoliyatda tayanch omildir u tarbiyachi va bolalarning umumiy mehnatini m'lum yo'nalishga boshqarib boradi. Bu esa o'z o'rnida kutilgan natijaga yetaklaydi.

Boshqarish jarayonining mohiyati ana shundan iboratki pedagogik jarayon ishtirokchilari harakatlarini muvofiqlashtirib turadi. Ta'lim jarayonini boshqarish avvalombor bolalar bilimiga asoslanadi, tarbiyachilarning tayyorlanganlik darajasi, imkoniyatlari tarbiyalanganliklari rivojlanliklarikabilar. Bunga bolalarning jismoniy va ruhiy rivojlanganliklari aqliy va axaloqiy shakllanganlik darajalari sinf sharoiti va oila tarbiyasi va boshqa shu kabilar kiradi. Bularni ya'ni bu vazifalar tashxis qo'yish metodi orqali amalga oshiriladi. Bularni o'rganmasdan bilmasdan tarbiya maqsadlarini unga erishish, usullarini amalga oshirib bo'lmaydi. Insonni har tomonlama tarbiyalash uchun pedagogika insonni barcha munosabatlarida bilish lozim. Mana nima uchun tarbiyachi pedagog vaziyatlarni oldindan bashorat qilish metodlarini yuqori darajada egallagan bo'lishi zarur. Tashxis metodi bilan oldindan bashorat (prognosis) qilish metodi uzviy qilish metodi bilan uzviy bog'liqdir. (Prognosis –grekcha so'z bo'lib “oldindan ko'ra bilish” ma'nosini

anglatadi). Bu metodning mohiyati shundan iboratki, tarbiyachi va faoliyatining natijasini avvaldan ko'ra bilishi zarur va u shu bashoratga tayanib faoliyat yo'nalishlarini aniqlaydi, pedagogik samara imkoniyatlarini baholaydi. Oldindan ko'ra olmaydigan pedagog ko'zlangan maqsadga erishishda ko'p qiyinchiliklarga, muammolarga duch keladi. Tashxis natijalarga erishib samarali bosharotga tayanib haqiqiy pedagog ta'lim-tarbiya faoliyati loyixasini tuzishga kirishadi. Tarbiyachining loyixalashtirish vazifasi mohiyati shundan iboratki, rejalashtirilayotgan faoliyat modelini yoratadi, rejani amalga oshirish usul va vositalarini tanlaydi. Maqsadga erishish bosqichlarini aniqlaydi, erishilgan natijalarni baholash shakl va turlarini tuzadi. Keyingi amalga oshirish bosqichia tarbiyachi ma'lumot beruvchi, tashkil etuvchi, baholovchi va tuzatiuvchi vazifasini amalga oshiradi.

Tarbiyachining tashkilotchilik qobiliyati tarbiyachilarning belgilangan Tajriba tarbiyachilarga shu narsa ma'ulmki, majburlash va aqliy mehnatga zo'raki undash muvoffaqiyatga olib bormaydi. Buning o'rniga ko'pgina ma'lumotga ega tarbiyachilar bilan ishlashda aqliy faoliyatga mustaqil sho'ng'ib ketishni ta'minlovchi rag'bbat usullarini ishlab chiqish zarur. **Xulosa:** Ta'lim jarayonini nazorat qilish va baholashda nafaqat tarbiyachilarning erishgan muvaffaqiyatlarini aniqlash mumkin balki o'zlashtirmaslik sabablari, dars qoldirish sabablari ayon bo'lib qoladi. To'plagan ma'ulmotlar jarayon oqimiga tuzatishlar kiritish boshqa "turtki" beruvchi vositalaridan foydalanish samaralarining usullarni qo'llash imkonini beradi. Va nihoyat tarbiyachi har qanday pedagogik loyihaning yakunlovchi bosqichida an'anaviy vazifani bajaradi, ya'ni yakunlagan ishni taxlil qiladi, qanday natijaga erishildi nima uchun blegilangan maqsadga to'liq erishilmadi, buning sababi nimada keyngi ishlarda qanday qilib bulardan holi bo'lish mumkin.

Foydanilgan adabiyotlar ro'yxati.

- 1.Saridov M. Bolalar psixologiyasi. T.: "O'qituvchi" nashriyoti. 1982 yil 360 bet 14.
- 2.Isroilova M. Milliy qadriyatlar maktabgacha tarbiya jurnali. 1992 yil 7-8 sonlar 27 -28 bet 15.Kadrlar tayyorlash bo'yicha milliy dastur. 1997 y
- 3.Maqsudova X. Oila etikasi va psixologiyasi. T.: 1991 yil 195 bet
- 4.Nachayeva V. Bolalar bog'chasida axloqiy tarbiya. T.: O'qituvchi nashriyoti. 1990 yil 300 -302 bet
- 5.Raximov S. Abu Ali ibn Sino ta'lim tarbiya haqida. T.: 180-181 bet
- 6.Turaxonova A.O. Olti yoshli bolalarning psixologik xususiyatlari. T.: 1990 y
- 7.G'oziyev E. Psixologiya. T.: 1994 yil.195 bet
- 8.Yusupova F. Maktabgacha tarbiya pedagogikasi. T.: 1993y.